

VASVÁRI MIKLÓS

1898—1945

KEVE ANDRÁS—MARIÁN MIKLÓS

(Budapest, Madártani Intézet)

(Szeged, Móra Ferenc Múzeum)

Szeged régi időkől kezdve a magyar madártan egyik fellegrája. Szeged környékéről valók a XIX. század elejéről származó első madár-preparátumok, melyeket Natterer bécsi preparátor gyűjtött és amelyeket a bécsi múzeum még ma is őriz. A század végén Szegedről kapott segítőtársakat Herman Ottó az 1890-es „minta megfigyelő hálózathoz” Lakatos Károly és Zsótér László személyében.

1898. V. 7-én született Vasvári Miklós, aki újjászervezte a magyar madártant. Elemi és középiskoláit Szegeden végezte, majd Temesváron fejezte be. Egyetemi éveit Budapesten kezdte, de Szegeden zárta le. (1. kép.)

Budapesti tanulmányai idején, alakismeretének fejlesztése céljából állandóan tanulmányozta a Nemzeti Múzeum gyűjteményét, és így figyelt fel rá Fejérvári Géza professzor, aki akkor e múzeum herpetológiai gyűjteményét vezette. Érdeklődését a herpetológia felé irányítja, doktori értekezése tárgyául is a zöldgyík (*Lacerta viridis* LAUR.) „formakörét” ajánlja. Méhelyi Lajos, a budapesti állattani tanszék professzora, látván lelkes, odaadó buzgalmát, szívesen támogatja, sőt javasolja Csörgéy Titusz-nak, hogy vegye fel, mint egyetemi hallgatót díjnoknak a Madártani Intézethez, ami 1922-ben meg is történt. (Élete végéig itt dolgozott, mint kutató. Az igazgatói címet halála után kapta meg.)

Fejérvári és Méhely azonban ellentétbe kerültek és így Vasváriak nem volt kilátása arra, hogy a Nemzeti Múzeum gyűjteményében készült doktori értekezést, melyben a Róma környéki zöldgyíkot *Lacerta viridis fejérvári*-nek nevezte el, Méhely elfogadja. Ezért doktorálni Farkas Béla professzorhoz, Szegedre jelentkezett. A nyilvános szereplés, a vizsgázás azonban az olyan szerény és elfogódott fiatalembernek mint Vasvári, nem volt kenyere. Farkas sem ismerhette még fel a rövid idő alatt tehetségét, a vizsgalásban égő, megzavarodott jelöltet első alkalommal el is bukatta. Ez az elfogódottság későbbi nyilvános szereplésein egész életén át kísérte.

1923-ban, mint megélhetéssel küzdő diák, neveléséget vállalt Somogy megyében Ormádon (ma Zala megyéhez tartozik), ahol herpetológiai sikert aratott. Megtalálta Belső-Somogy síkságán az addig magashegységi állatnak tartott keresztvipera fekete változatát (*Vipera berus* L. var. *prester* L.), melyet azonnal elküldött Méhelynek. Méhely igen nagy lelkesedéssel fogadja a felfedezést és a küldeményt,



1. kép: Vasvári Miklós (jobbról) a szegedi Fehértón Weisz Tiborral

csak annyit fűz hozzá — mint ezt Vasvári mesélte —, hogy kár volt a szép kígyó torkát olyan nagyon megszorítani.

Vasvári első sikereit tehát a herpetológia terén aratta, de első tanulmánya, majd felfedezése után ezen a téren elhallgatott. Hiába ösztökéltük itt-ott elért újabb eredményeinek publikálására, a kisázsiai gyíkok, kígyók, stb. feldolgozására, nem állt kötélnék. Ennek okát könnyű megmagyarázni. A tudására féltékeny ornitológus kollegák azt híresztelték róla, különösen a felettes hatóságoknál, hogy Vasvári nem is ornitológus, hiszen disszertációját sem a madártanból készítette, annak ellenére hogy a Madártani Intézetben dolgozik. Így későbbi irodalmi működésében már csak annyiban találunk herpetológiát, hogy a madarak táplálékában előforduló kétéltűekről, hüllőkről ír. (Pl. ásóbéka [1931, 1938.] seltopuzik [1943]).

Vasvári herpetológiai munkásságáról még a következőket mondhatjuk:

Az 1926-ban megjelent „Adatok a zöldgyík-formakör ismeretéhez” c. nagyobb tanulmánya, mely egyben doktori disszertációja, egyetlen herpatológiai publikációja. Jelentős irodalmi anyag áttekintése alapján és Európa több intézetéből, valamint saját gyűjtéséből származó nagy összehasonlító anyag megvizsgálása után rendkívül gondnal készült, sok részletre kiterjedő, az ökológiai vonatkozásokat is szem előtt tartó rendszertani tanulmány. A Közép-Európában élő zöldgyík (*Lacerta viridis* LAUR.) alfajait és fajváltozatait tekinti át, és a habitus, testméretek, színezet, földrajzi elterjedés és tartózkodási hely alapján igyekszik analizálni a „formakör” helyzetét. Tudvalevő, hogy a *Lacerta* genus szisztematikai és genetikai tekintetben a *Vertebrata*-k egyik legnehezebben elemezhető nemzetsége. Ezért is jelentős Vasvári munkája, amely néhány érdekes és a mai hazai herpetológiai munkákban sem elhanyagolható megállapítást tesz. Vasvári „oroszlánkörmeinek” jelentkezésére mutat, amikor tanulmányában vitába száll Mertenssel, aki azóta Európa legjelentősebb herpetológusává emelkedett.

Érdekes és jól megfogott témájú munkája volt az alföldi és dombvidéki borókásokban élő zöldgyík-populációk alaktani és életmódtani kutatása.

Budapest környékén a homoki gyík (*Lacerta taurica* PALL.) elterjedését vizsgálta és — Kevének tett kijelentése szerint — a mezőgazdasági vásár mellett húzódó vasúti töltéseken gyakorinak találta.

Tudjuk azt is, hogy kisázsiai kutatóútja alkalmával a gekkókra (*Gymnodactylus kotschy* STND.) különös gondot fordított, amelyre egy az elutazása idején Prágában megjelent tanulmány terelte figyelmét.

Pontos munkamódszerének bizonyítéka a fennmaradt mikroszisztematikai munkalapja. (2. kép.)

Vasvárit nemcsak a kétéltűek, hüllők és madarak érdekelték. Első megjelent írása a kisémlősökre (1920) vonatkozik. Ezen a téren legjelentősebb tanulmánya (1923) a házi patkány elterjedésével foglalkozik. Egy olyan fajjal, melyet a vándorpatkány szorított ki, és ma kétséges, hogy Magyarországon megtalálható. Az emlőstan terén legjelentősebb felfedezése (1943, 1950) a patkányfejű pocok (*Microtus oeconomus* [PALL.]) kisbalatoni előfordulásának megállapítása. Jelenlétét ragadozó madarak gyomortartalmának vizsgálatával mutatta ki. Élő példányokat Szunyoghy csak esztendőök múltán talált e területen. Emlőstani munkásságáról is ugyanazt állapíthatjuk meg, mint a herpetológiáiról: a későbbiekben nem kívánt publikálni róluk. Pedig, ha csak fogási módszereit, vagy a fogságban tartott csíkos egérről (*Sicista subtilis* [PALL.]) feljegyzett észleléseit megírja, sokat adhatott volna a mammalológiának.

Ami a zoológia egyéb ágait illeti, kevés magyar zoológus rendelkezett olyan széles alaktani ismeretekkel, mint ő. Mindig szerény volt és hangsúlyozta, hogy csak a

madártan terén szakember. Saját ismereteit, melyeket az egyetemen, majd később szorgalmas és tervszerű tanulmányai során szerzett, lebecsülte. Sokszor előfordult, hogy a szakembereknek meghatározásra küldött gyomortartalom-anyagok analízise csak előzetes vizsgálatának eredményét erősítette meg, sőt saját meghatározása pontosabb volt. Ezt csak azok tudták, akik vele együtt dolgoztak.

Ornitológusról írunk, tehát csodálkozhat az olvasó, hogy Vasvárinak egyéb irányú kutatásait mutattuk be először. Ennek két oka van: egyik, hogy disszertációját herpetológiából írta. A második, hogy ezzel kívánjuk hangsúlyozni, mennyire tágak voltak ismeretei a zoológia egész területén, ami jellemzi Vasvári beállítottságát. Mindig kihangsúlyozta, hogy a madarakat nem szabad az állatvilág egyéb tagjaitól elkülönítve vizsgálni. Amikor vizsgálatai megindultak, a magyar zoológia még alig hallott valamit az élelemláncokról, a cönológia is kevésbé ismert fogalom volt. Vasvári azonban megérezte a fejlődés jövő irányát. Chernel halálával egyidőben került a Madártani Intézethez, Chernel munkássága hatott rá legerősebben. Azé a Chernelé, aki világosan kifejtette örökbecsű könyvében, (Magyarország madarai, különös tekintettel gazdasági jelentőségükre, 1899), majd későbbi munkáiban is, hogy az alkalmazott zoológia nem lehet értékes elméleti alapok nélkül, viszont éleslátással minden elméleti tudományból lesűrhető annak gyakorlati felhasználásának lehetősége is: „...alapfeltételét nem csupán a madarak életének, hanem kiválóan táplálkozásának és táplálékának ismerete képezi, felölelve mindazokat a viszonyokat és vonatkozásokat, amelyek a szárnyasok világát az emberrel, más állatokkal és növényekkel, sőt az egész természet háztartásának bonyodalmas hálózatában külön és azokat egymásközött is összeszövik.”

Chernel nyomdokain Vasvári is azt hangsúlyozta, hogy mindenekelőtt jobban meg kell ismernünk faunánkat és annak összetételét. Tőle tanultuk, hogy útijegyzeteinkben pontosan, példányszám szerint kell feljegyeznünk a madarakat. Nem szabad figyelmen kívül hagynunk, milyen évszakos fejlődésű állapotban van a természet, milyen az időjárás, hiszen ennek megfelelő az állatmozgás is. Már somogyi madártani eredményei is mutatták, hogy a magyar ornisz ismeretének csak az alapjai vannak lefektetve, igazi felkutatása még csak most következik. Ezért utazgat annyit. Ismételten felkeresi Somogyot, jár a Duna—Tisza között, a Tisza mellett, stb. Vasvári világít rá a magyar szikések állatföldrajzi jelentőségére, de rámutat arra is, hogy az ember alkotásai, mint pl. a halastavak, hogyan befolyásolhatják a madárvilág összetételét. Így kerül össze az 1930-as évek elején Beretzk Péterrel, akit gyakran felkeres, hogy együtt járják a Szegedi Fehértót, mely akkor még szikes pusztá, majd még Vasvári idejében fokozatosan és egyre gyorsabban halastóvá alakul át. Vasvári itt madárgyűrűzést is végzett.

Alföldi vizsgálatai közül különösen a kékcsőrű récére (*Oxyura leucocephala* SCOPOLI) vonatkozót kell kiemelni. Sok évi kutatás után sikerül csak egy elhagyott fészekalj tojást szereznie az Örkény melletti Madarasi-tóról. (Keve azonban emlékezik, hogy amikor Vasvári és Vezényi Árpád társaságában az 1920-as évek végének egyik augusztusában felkeresték a tavat, még több mint 30 öreg és fiatal kékcsőrű récét figyelhettek ott meg.) Volt preparált kadávere, az alkalmilag elejtett példányokból sokat sikerült megszereznie, de a tervezett monográfiát megírni, illetőleg befejezni már nem tudta.

Vasvári belátta, hogy az egész ország területét egymaga nem tudja áttekinteni, és ezért iparkodik a fiatal érdeklődőket megnyerni a madártannak. Napi levelezése egyre növekszik. Ezekben a levelekben buzdít, lelkesít, az új eredmények közlésével irányít. A halála után előkerült levelekből, melyeket Beretzknek, vagy Sáhgy Antalnak írt, számos értékes és csaknem elkallódott adat került napvilágra. Ha Vasvári

nem levelezett volna annyit naponta és leveleivel nem tartotta volna ébren a madarak iránti érdeklődést, avifaunisztikai ismereteink valószínűleg nem állnának a mai fokon.

Bácska ornitológusaira is jelentős hatást gyakorolt. Közülük Csornai Richárd nevét kell kiemelnünk, aki ugyan Nagy Jenőtől nyerte első instrukcióit, de aligha fejlődhetett volna ismereteiben, felfogásában, szervező erőben, ha nem áll a későbbiekben mögötte Vasvári. Csornai közvetítésével Vuja Markov, Dimitrijevitj Boskó, Littharosky Antal és mások mind Vasvári lelkesítő hatására folytatták olyan önfeláldozóan a megkezdett munkát.

Vasvári baráti körét is azokból válogatta ki, azokkal járta az országot, akik azonos érdeklődésűek és hasonlóan széles látókörűek. Az Alföldet Kolosváry Gáborral, a későbbi szegedi egyetemi tanárral, Budapest távolabbi környékét és a Velencei-tavat a malakológus Wagner Jánossal, a hegyvidéket a barlangkutató, mammalógus Sebős Károllyal járta, és még sok nevet sorolhatnánk fel. Keve Andrást is ő karolta fel, mint nagyon kezdőt, aki érdeklődését középiskolai tanárának, Karl Jánosnak köszönhette, de közös kirándulásaik terelték a kutatás útjára. Sok-sok kedves közös élményük feledhetetlenül megmaradt benne.

Vasvári faunisztikai kutatásainak legdédélgettebb terepe Erdély. Az első világháború végén a Magyar Államvasutak édesapját Marosvásárhelyre helyezte. Vasvárit is itt érte 1918. Gyenge szervezete miatt katonának sohasem sorozták be. A szelíd lelkületű fiatalembernek életében talán csak akkor volt hadipuska a kezében, amikor mint „nemzetőr” teljesít szolgálatot. Egy hatalmas szál román fiút adnak melléje. Éjszakai őrjáratukon azonban zoológus voltát nem tudja megtagadni, mert puskával a hátukon együtt gyűjtik a fűrészlábú sáskát (*Saga serrata* FAB.), melynek elterjedését Magyarországon később is lelkesen kutatta, ugyanígy egy másik fajtát, a pirregő tücsökét (*Oecanthus pellucens* SCOP.), vagy a csigák közül a szemcsés meztelencsigát (*Milax gracilis*), melyet gyakorta Kevével együtt is gyűjtöttek, amikor a 30-as évek elején a Herman Ottó úton a Madártani Intézetbe mentek, vagy jöttek.

Erdélyi jegyzeteiből megmaradtak az 1917. XII. 27.—1918. IX. 24., 1928. VII. 12.—VIII. 10., 1930. VIII. 4.—IX. 2., 1941. VI. 17.—27., 1942. VIII. 17.—IX. 5. és az 1943. VII. 6.—VIII. 6. közöttiek, melyek kiadás alatt állanak (Beitr. z. Vogelk.). Ezekből kiolvashatjuk, hogy ezekben az években a ragadozó madaraknak micsoda bősége élt Erdélyben. Útjain az ott mérnökösködő bátyja, továbbá Tolvaly Ferenc, Kornis Károly, Bod Péter és még mások támogatták és látták vendégül.

Erdélyi kutatásai terelték figyelmét a ragadozó madarakra. E csoport lett életének egyik fő témája. Különösképpen a parlagi sas (*Aquila heliaca* SAV.) és a kerecsensólyom (*Falco cherrug* GRAY). Az első témát feldolgozta (1939), a másodikból kimutatott egy a magyar faunára új alfajt (1931, 1935), de már elterjedésére vonatkozó adatait és a gyűjtött nagymennyiségű táplálkozási anyagot nem jutott ideje feldolgozni. A héjának ugyancsak egy Magyarországra nézve új alfaját (*Accipiter gentilis buteoides* MENZB.) találja meg a Chernel-gyűjteményben. A nagy békászó sas (*Aquila clanga* PALLAS) egy érdekes színváltozatára („fulvescens”) bukkan Fába Rezső preparatóriumában és azt meg is szerzi a Madártani Intézetnek. A kis héja (*Accipiter brevipes* SEVERTZOW) két példányát is felfedezi és megszerzi. Előtte csak két példány volt ismeretes. — Nem kis jelentőségű eredménye a pusztai sas (*Aquila nipalensis* [HODGSON]) első bizonyító példányának megtalálása (1935). Studinka Lászlóval járja a lébényi Hanyságot, hogy a hamvas rétihéja (*Circus pygargus* [L.]) fészkelő területét vizsgálja. A Studinka által gyűjtött gazdag táplálkozási anyagot is feldolgozza (1935).

Ha végig lapozzuk az 1930-as években megjelent vadászati, erdészeti lapokat, vadászati útmutatókat, az ismeretterjesztő cikkek egész sorát találjuk, melyeket a ragadozók védelmében írt és sok értékes adatát is ezekben közölte. Ebben a munkában is kitűnő segítőtársakra talált a szerkesztőben, Tömösváry Miklósnak és annak évfolyamtársaiban, Péterfay Józsefben és Nagy Józsefben. Az utóbbi hívja fel a figyelmét a parlagi sas vértési költésére, Péterfay pedig az ország egyik legmagasabb fokon álló fácánosának vezetőjeként, sok vizsgálati anyaggal látta el.

1930-ban Nádler Herbert meghívta az Állatkert szép kiállítási folyóirata, a „Természet” rovatvezetőjének.

Az „éjjeli ragadozók”, a baglyok is erősen érdeklik, különösen a gyöngybagoly (*Tyto alba* SCOPOLI). Az egész világról hatalmas köpet-anyagot gyűjtött össze. Hatalmas alakismeretével Vasvári lett volna hivatott ezen anyag feldolgozására. Örök-ké tépelődő természeté és túlzott lelkiismeretessége miatt a kezdeti próbavizsgálatokon nem jutott túl. Az értékes anyag pedig a Madártani Intézet pusztulásakor elégett.

A ragadozókon és baglyokon kívül, Chernel nyomdokai alapján foglalkozott a bűvárok, a túzok stb. táplálkozásával is. Legkiemelkedőbb azonban a gémeken végzett sorozatos vizsgálata. E téren a régi táplálkozástanhoz, az akkoriban „begyelemzésnek” nevezett vizsgálatokhoz képest, egy lépést tett előre, mert nem elégedett meg a gyomrokban talált táplálékmaradványok analízisével. Ökológiai vonatkozásaikban szemlélte a maradványokat úgy, ahogyan azt Chernel megsejtette, de még megvalósítani nem tudta. Hatalmas alakismeret kellett az ilyen kutatásokhoz, hiszen a zsákmány-állatokat, legyen az emlős vagy bogár, stb. nem egészben találta, hanem csak egy-egy csont- vagy chitin páncéltöredék, szőr vagy toll került elő a gyomortartalomból. Ezen töredékek meghatározásának nagy mestere volt Vasvári. Mivel az anyagot természetes összefüggéseiben is tudta szemlélni, ökológiai és állatföldrajzi szempontból is tudta értékelni, egy önálló tudományágat fejlesztett ki (mely a későbbi coenológia legbiztosabb alapja lett): a bromatológiát. A tudományág nevét ugyan nem ő, hanem már Heim de Balsac adta. Mivel azonban Vasvári érte el ezen a téren európai viszonylatban a legszélesebbkörű eredményeket, későbbben neki tulajdonították a névadást is.

Zoológiai szemlélete, valamint gyakori erdélyi útjai további lépésekre is sarkallták. Az erdélyi irodalom tanulmányozása során gyakran kerültek kezébe Danford írásai Erdély és Kisázsia madarairól. Meglátta bennük az összefüggéseket a havasok és a Mezőségi-tavak, nem kevésbé az alföldi szikések és Kisázsia különböző vidékei között. Azt is látta, hogy a magyar fauna jórészt délkeleti eredetű. Elgondolása tehát az volt, hogy akár alapkutató, akár alkalmazott probléma előtt állunk, könnyebb azok megoldása, ha ismerjük az alapokat, vagyis azokat a körülményeket, melyek közt az állatok aránylag még érintetlen környezetben élnek. Már az 1920-as évek első felében tervezte kisázsiai gyűjtőútjait általános zoológiai alapon, hogy az összefüggésekre rámutathasson. Meglehetősen kidolgozott tervét már 1927-ben a Nemzetközi Zoológiai Kongresszus alkalmából iparkodott kora legnagyobb ornitológus tekintélyével, Dr. Erwin Stresemann professzonnal megbeszélni. Csalódás érte, amikor meghallotta, hogy Stresemann 1933-ban két kiváló zoológust küldött Kisázsia kutatására. Ők már második útjukról is visszatértek, eredményeiket publikálták, amikor Vasvári még mindig hiába harcol kiküldetéséért. Végre Dudich Endre professzor vette kezébe a tervet és így 1936. VII. 16.—X., valamint 1937. V. 7.—IX. 10. között mégiscsak sikerült megvalósítania az utazását. Sőt második útjára kíséret is vitt magával Pátkai Imre személyében.

Első útját hajóval teszi meg Konstantinápolyig, onnan Rodostóba megy, Törökország európai partjaira. Majd Ankarába utazik, melynek környékén elsősorban

a tavakat tanulmányozza. Innen először északnyugatnak fordul Brussa vidékére, ahol szintén a tavakat vizsgálja, de ez alkalomból megmássza a bithyniai Olympost, az Ulu-Daghot is. Innen a Fekete-tenger partját látogatja meg, Samsun Bafra és Tokat környékén gyűjt, megfigyel. (3. kép.)



3. kép: Vasvári Miklós Tokatban (Kisázsia) preparálás közben

Második útján Ankara az első cél. Ismét járja a tavakat és a környék hegyeit. Tartózkodása a tervezettnél hosszabbra nyúlik, mivel az akkori kurd zavargások miatt a török hatóságok csak nehezen adják meg az engedélyt, hogy délkeleti irányba folytassa útját. Hosszabb ideig gyűjt Diarbekirnél és Adana környékén, végre eléri Pátkai-val Mardinnál az iraki határt. Egyik útján sem dúslakodott a Magyar Tudományos Akadémia anyagi támogatásában. Csak rendkívüli akaraterejének és szívós kitartásának köszönhető, hogy munkáját elvégezhette. Volt olyan időszak, amikor napokig cukrászsüteményen élnek mindketten, mivel ez volt a legolcsóbb. Viszont nem várt oldalról kapott támogatást, a Kisázsiaiában dolgozó mén-telepvezetők és mérnökök részéről, akik közül főként Radomszky Árpád és Ásvány László nevét kell kiemelnünk. Első útján, miután Vasvári nem volt vadász, ők gyűjtik számára a madarakat is.

Anyagát ellenszolgáltatás nélkül ajándékozta a Magyar Nemzeti Múzeumnak. A feldolgozás késett, és ennek több oka volt. Egyik, hogy Vasvári még egy harmadik kis-ázsiai utat is kívánt tenni, és csak összesítve kívánta feldolgozni eredményeit — ennek véghezvitelében azonban már megakadályozta a háború. Másik, hogy az 1937-es útról Pátkai-val együtt súlyos maláriával tértek vissza, és hónapokig kórházi ápolásra kényszerültek. Az okok közt volt az is, hogy betegsége alatt bontották fel a Nemzeti Múzeumban csomagjait és az anyag némileg összekeveredett. Mégis megírta rövid összefoglalóját (1938). Balogh János feldolgozta a pók-anyagát, Kaszab Zoltán és Endrődy Sebő a bogarak egyes csoportjait, Szunyoghy János a földikuttyákat. Wagner János pedig a csigákat és kagylókat. Ebből az anyagból Vasvári nevét viselik a következő alakok: *Spalax monticola vasvárii* SZUNYOGI; *Cercoma vasvárii* KASZAB; *Chondrus blandus vasvárii* WAGNER; *Loxia curvirostra vasvárii* KEVE. (Utóbbi nem Vasvári anyagából származik.)

Közben a hazai faunáról sem feledkezett meg, és számos faunisztikai és állatföldrajzi megállapításán kívül a következő fajokat vezette be, mint novumokat a magyar fauna-jegyzékbe: *Dendrocopos syriacus* HEMPR. et EHRENB., *Larus hyperboreus* GUNN., *Anser brachyrhyncus* BAILL., *Anser indicus* LATH.

Új kutatásnak szab irányt: az 1941-ben felvetett „szinkron madárvizsgálat” gondolata, amellyel a madárvonulás vizsgálatát ökológiai alapokra helyezi. Amikor a szegedi Fehértón Beretzkkel, Weisz Tiborral vagy a Szármelléken Nagy Lászlóval és Máté Lászlóval látta az átvonuló partimadár-tömeget, felvetődött benne a gondolat: milyen ökológiai körülmények tömörítik ezeket a madarakat, az állományok miként kerülnek egymással kapcsolatba, miként befolyásolja a terep a vonulás irányát, ha szárazság vagy túl magas vízállás nem ad módot, hogy megpihenjenek a madarak? hogyan keresnek pótlást, vagy csak egyszerűen átrepülnek azt? Sok kérdés, melyeknek jó része ma is megoldatlan maradt.

Vasvári már második kisázsiai útja után mély lelki depresszióban élt. Nemcsak családi csapások érték, de feje felett lebegett az egyre szigorodó „zsidó-törvény” is. Csodálatos, hogy ennek ellenére még 1943-ban publikál és előadásokat tart az Állattani Szakosztályban, segíti a publikálni kívánókat, köztük Kevét is.

1944. IV. 1-én találkozott vele utoljára Keve. Amikor az egyik budapesti villa-mos megállón elbúcsúztak egymástól, még nem tudták, hogy a búcsú végleges. Estére Keve megkapta katonai behívóját, Vasvárit pedig még ebben a hónapban kitiltották a Madártani Intézetből. Saját jegyzeteihez is csak a Halélettani Intézetben dolgozó barátai segítségével juthatott hozzá. Rövidesen elviszik munkaszolgálatos-nak. Gyenge fizikuma alig bírja a súlyos testi munkát, pedig még Budapesten is iparkodnak kedvezményekben részesíteni, elősegítik szökését. Ő azonban senkit sem akar bajbahozni, nem szökik, s így decemberben elhurcolják Balfra, ahol teljesen leromlik és mint beteg az SS kezére kerül. Balf és Nagycenk között, valószínűleg 1945. II. 27-én a géppisztolytűz kioltja iskolatársával, Szerb Antallal együtt munkás és érdemekben dús életét.

Vasvári munkássága az elmondottak alapján és az alábbi irodalmi jegyzék tanúsága szerint szerves folytatása és továbbfejlesztése volt a Chernel által megadott vonalnak, korszerű alapokra helyezte a magyar madártant, s mi ennél is több, nevelő munkájával a jövőt is előkészítette. A második volágháborúban a magyar ornitológia tudományos anyagban, kutatógárdában pótolhatatlannak látszó veszteséget szenvedett. Vasvárinak tudható be, hogy a fiatalabb nemzedék az ő útmutatásait követte és ma is az ő nyomdokain halad a nemzetközileg elismert magyar madártani kutatás.

VASVÁRI MIKLÓS MUNKÁSSÁGA

1920

Adatok a házi patkány életmódjának ismeretéhez
(Állatt. Közl., XIX, p. 41—42)

1921

Hazai kismellőseinkről
(A Természet, XVII, p. 116—117; 124—125)

1922

A Cerchneis Neumanni Fleisch. Zala-vármegyében — Cerchneis Naumanni Fleisch. im Kom. Zala.
(Aquila, XXVIII, 1921, p. 173 & 207)

Daru nyáron. — Kraniche im Sommer
(Aquila, XXVIII, 1921, p. 174 & 207)

A madárrepülés magassága
(A Természet, XVIII, p. 56)

Az állatszeretetről
(A Természet, XVIII, p. 68—70)

Az európai bölényről
(A Természet, XVIII, p. 102)

A fűrjállomány és a háború.
(A Természet, XVIII, p. 102)

Keselyúk fogságban való szaporodása.
(A Természet, XVIII, p. 102)

1923

- Faunisztikai adatok. — Faunistische Daten.
(Aquila, XXIX, 1922, p. 167—169 & 190—191)
Vándorsólymok Budapesten. — Wanderfalken in Budapest.
(Aquila, XXIX, 1922, p. 178—180 & 197—198)
Ueber die Rattenarten Europas.
(Zool. Palaearct., I. p. 23—31)

1925

- Az *Epimys rattus* hazai előfordulása.
(Állatt. Közl., XXII, p. 91)
A vörösnyakú lúd Magyarországon.
(A Természet, XXI, p. 97—100)

1926

- A jeges-sirály Magyarországon. Die Eismöwe in Ungarn.
(Aquila, XXXII—XXXIII, 1925—26, p. 146—152)
A füles kuvik előfordulása Budapesten. — Das Vorkommen der Zwergohreule in Budapest.
(Aquila, XXXII—XXXIII, 1925—26, p. 251—252 & 281)
Vándorsólymokról. — Über Wanderfalken.
(Aquila, XXXII—XXXIII, 1925—26, p. 259—261 & 288—289)
Adatok a zöld gyík formakör ismeretéhez. — Contributions to the knowledge of the Form-Group of *Lacerta viridis* Laur.
(Állatt. Közl., XXIII, p. 34—70 & 129—132)
A hajnalmadárról (*Tichodroma muraria* L.).
(A Természet, XXII, p. 69—70).
A hazai sasfajokról különös tekintettel a békászó sasokra.
(A Természet, XXII, p. 121—123)
Vizeink környékének emlősei. I. A vizecickány.
(Halászat, XXVII, p. 77—78; 86—87; 91—93)

1929

- Varjú-félék, in Brehm—Schenk, Az állatok Világa. VIII. Madarak I.
(Budapest, p. 306—310; 315—331)
Baglyok — hóbagoly; banka-félék — motmot-félék; szalakóta-félék. in Brehm—Schenk, Az Állatok Világa. IX. Madarak II.
(Budapest, p. 157—172; 179—198; 200—202)
Sólyomszerű madarak — ráró: vándorsólyom — törpe sólyom; ölyvformák; kuhi; sas-formák — hollókeselyű; flamingó — inditai tantalusz. in Brehm—Schenk, Az Állatok Világa. X. Madarak III.
(Budapest, p. 131—134; 194—153; 167—175; 180—212; 287—313)
A vörösnyakú lúd téli szállása állatföldrajzi megvilágításban. — Dis Winterquartiere der Rothalsgans in tiergeographischer Beleuchtung.
(Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 214—241)
Adalékok a bölömbika és pocgém táplálkozási oekológiájához. — Beiträge zur Ernährungsoekologie von *Botaurus stellaris* L. und *Ardetta minuta* L.
(Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 342—374)
A monori erdő madarairól. — Über die Vögel des Monorer Waldes.
(Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 382—383 & 424—425)
Pandion haliaetus adatok. — Daten über *Pandion haliaetus*.
(Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 387 & 429)
Keselyűk a Dunántúlon. — Gyps fulvus jenseits der Donau.
(Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 387 & 429)
A kerti sármány új lelőhelye Pest-megyében. — Neuer Fundort der Gartenammer im Komitate Pest.
(Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 391 & 433)
Parus lugubris Kolozs megyében — *Parus lugubris* in Komitate Kolozs.
(Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 391 & 433)
A seregély költése Budapest belterületén. — Das Brüten von *Sturnus vulgaris* im Innern von Budapest.

- (Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 398—399 & 440)
 A gyöngybagoly kétszeri költéséről. — Über zweimaliges Brüten von Strix flammea.
 (Aquila, XXXIV—XXXV, 1927—28, p. 400—401 & 442—443)
 A bölömbika és pocgém táplálékáról.
 (Állatt. Közl., XXVI, p. 127)
 Adatok a magyarországi madarak pontosabb ismeretéhez.
 (Állatt. Közl., XXVI, p. 209)
 Albinizmus és leucizmus.
 (A Természet, XXV, p. 128—134)

1930

- Új harkály a magyar faunában. — Ein neuer Specht in der ungarischen Fauna.
 (Állatt. Közl., XXVII, p. 93—97)
 A rövidujjú héja (*Astur brevipes* Sew.) erdélyi előfordulása.
 (Állatt. Közl., XXVII, p. 214)
 A szakállas saskeselyű balatonvidéki előfordulása.
 (A Természet, XXVI, p. 42—43)
 „A Magyarország előforduló ragadozó madarak meghatározója „Írta: Szemere Zoltán, 1930,
 p. 1—78 képekkel.
 (A Természet, XXVI, p. 188)
 Beköszöntő.
 (A Természet, XXVI, p. 254)
 A szajkóról.
 (A Természet, XXVI, p. 257)
 A pólingfajok pontosabb ismerete érdekében.
 (A Természet, XXVI, p. 257)
 Milyen alakú a fekete harkály odújának röplyuka?
 (A Természet, XXVI, p. 257)
 Az egerészölyv és gatyásölyv táplálkozása.
 (A Természet, XXVI, p. 281—282)
 A bütykös ásólúd.
 (A Természet, XXVI, p. 283)
 A halászsasról, *Pandion haliaetus* L.
 (Halászat, 31, p. 85—88)
 A rétisas halászlati jelentősége.
 (Halászat, 31, p. 96—97)
 A vándorsólyom és a házigalambok.
 (Modern Tenyésztők Lapja, I, p. 7—8)
 Egy és más vércséinkről
 (Nimród Vadászujság, XVIII, p. 249—250)
 Megjegyzések a nyári lúdról.
 (Nimród Vadászujság, XVIII, p. 530—531)
 A nyúl ragadozó madár ellenségei.
 (Nimród Vadászujság, XVIII, p. 595—599)

1931

- A barnakánya és darázsölyv különös táplálkozási módja. — Besondere Ernährungsweise des Braunen Milans und Wespenbussards.
 (Aquila, XXXVI—XXXVII, 1929—30, p. 129—134)
 Tanulmányok a vörösgém (*Ardea purpurea* L.) táplálkozásáról. — Studien über die Ernährung des Purpurreiher (Ardea purpurea L.).
 (Aquila, XXXVI—XXXVII, 1929—30, p. 231—293)
 Denevér vándorsólyom gyomrában. — Fledermaus im Magen des Wanderfalken.
 (Aquila, XXXVI—XXXVII, 1929—30, p. 313 & 345)
 Két érdekes színezetű madár bemutatása.
 (Állatt. Közl., XXVIII, p. 63)
 A kis héja erdélyi előfordulása. — Vorkommen des Zwerghabichts in Siebenbürgen.
 (Állatt. Közl., XXVIII, p. 91—102)
 A középázsiai *Falco cherrug saceroides* Menzb. első előfordulása hazánkban és Európában.
 (Állatt. Közl., XXVIII, p. 122)

- A madarak különösen a bűvárok gastrolithjai.
(Állatt. Közl., XXVIII, p. 201)
- A barna ásóbéka (*Pelobates fuscus* Laur.) szerepe madaraink táplálkozásában.
(Állatt. Közl., XXVIII, p. 202)
- Tanulmányok a vörösgém (*Ardea purpurea* L.) táplálkozásáról.
(Állatt. Közl., XXVIII, p. 202)
- A holló települési viszonyai.
(Term. Tud. Közl., LXIII, p. 523—524)
- Téli ragadozó madaraink.
(Az Erdő, V, no. 12, p. 7—8)
- A vörösbegy (*Erithacus rubecula* L.) rendszertani helyzetéről.
(A Természet, XXVII, p. 13—14)
- A szirtisas (*Aquila chrysaetus* L.) állománya Svédországban.
(A Természet, XXVII, p. 14)
- A madarak lábtartása.
(A Természet, XXVII, p. 14)
- Megjegyzés „Egerészölyv és macskabagoly élethalál harca” c. cikkhez.
(A Természet, XXVII, p. 15)
- A csókák Budapesten.
(A Természet, XXVII, p. 40—41)
- A szárcsák vonulásáról.
(A Természet, XXVII, p. 41)
- Megjegyzés Tas József „Reggel a Rózsadombon” c. cikkhez.
(A Természet, XXVII, p. 112)
- A fehérfoltos és fehér bivalyok.
(A Természet, XXVII, p. 133—134)
- A vigantol szerepe a szobamadarak táplálkozásában.
(A Természet, XXVII, p. 192)
- Az örvös-légykapóról.
(A Természet, XXVII, p. 274—275)
- Hattyú és lúd korcsa.
(A Természet, XXVII, p. 275)
- A kékcőrű réce védelme érdekében.
(A Természet, XXVII, p. 300)
- A fogolyról.
(Nimród Vadászújság, XIX, p. 593—596)
- Néhány érdekes ragadozó madarunk különösen táplálkozási és természetvédelmi szempontból.
(Vadászati Útmutató, VIII.)

1932

- Fejezetek a ragadozó madarak táplálkozásánából.
(Állatt. Közl., XIX, p. 98)
- A császármadárőről.
(Az erdő, VI, p. 10—12)
- Három vadgalambunk.
(Az Erdő, VI, p. 65—69)
- Fészkelő ragadozó madaraink.
(Az Erdő, VI, p. 112—123)
- Érkeznek a vadludak.
(Az Erdő, VI, p. 176—177)
- A héja galambászati jelentősége.
(Az Erdő, VI, p. 239—242)
- A korallcsőrű pinty.
(A Természet, XXVIII, p. 94)
- Vadászat és ornitológia.
(Nimród Vadászújság, XX, p. 280—281)
- Ragadozó madaraink testsúlya és teljesítőképessége.
(Vadászati Útmutató, VIII, p.)
- Coccidiosis-járvány gyöngybaglyok közt.
(Különlenyomat)

1933

- Nyári képek Magyarország madárvilágából.
(Állatt. Közl., XXX, p. 107)
- A parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkelése Csonkamagyarországon.
(Állatt. Közl., XXX, p. 202)
- Cinegefeléléink viszonylagos gyakorisága.
(Az Erdő, VII, p. 94—96: 122—124)
- A fogoly és fácán ragadozó madár-ellenségei.
(Az erdő, VII, p. 237—242)

1934

- Fejezetek a ragadozó madarak táplálkozásánából. II.
(Állatt. Közl., XXXI, p. 113)
- Madon P., Les Rapaces d'Europe...
(Állatt. Közl., XXXI, p. 223—224)
- Az „indiai” békázósas első előfordulása Magyarországon.
(Nimród Vadászújság, XXII, p. 584)
- A rétisasról.
(Vadászati Közlöny, I, p. 12—13)
- A rétisas neve.
(Vadászati Közlöny, I, p. 32)
- Hogyan idézi elő a közép-sárszalonka a mekegést?
(A Természet, XXX, p. 132)
- Megjegyzés a „Növényevő rétisas” című közleményhez.
(M. Vadászújság, XXXIV, p. 284)

1935

- Avifaunánk néhány új és ritka alakjáról. — Über einige neue und seltene Vögel unserer Ornithofauna.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 289—307)
- A hamvas rétihéja táplálkozásáról. — Über die Ernährung der Wiesenweihe.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 308—329)
- A barátkeselyű gyakori fészkelése az Erdélyi Érchegységben. — Das einstige Brüten des Mönchgeiers im Siebenbürgischen Erzgebirge.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 361 & 425)
- Királykák nyári előfordulása parkban. — Sommerliches Vorkommen von Goldhänchen in einem Park.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 361—362 & 413)
- A seregély terjedése Budapesten. — Die Ausbreitung von *Sturnus vulgaris* als Brutvogel in Budapest.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 368 & 432)
- Kecskefejő a nagyvárosban. — Ziegenmelker in der Gross-Stadt.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 368—369 & 432—433)
- Ékfarkú halfarkas nyári előfordulása. — Das Vorkommen der Schmarotzer-Raubmöwe im Sommer.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 381 & 447)
- Nagy godák júliusi összeseregése. — Grosser Flug von *Limosa aegocephala*. Bechst. im Juli.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 384 & 450)
- A réti fülesbagoly rámege az idegen zsákmányra is. — *Asio accipitrinus* frisst auch eine fremde Beute an.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 392 & 457—458)
- A *Dendrocopos maior* téli dobolása. — Das winterliche Trommeln von *Dendrocopos maior*.
(Aquila, XXXVIII—XLI, 1931—34, p. 392—393 & 458—459)
- Két új madár a magyar faunában.
(Állatt. Közl., XXXII, p. 96)

1936

- A gyöngybagoly (Tyto) rendszertani helyzete táplálkozástani vizsgálatok alapján.
(Állatt. Közl., XXXIII, p. 100)
- A nagy bukó „lazac-szín”-éről.
(Term. Tud. Közl. Pótf., LXVIII, p. 80—81)
- Előfordult-e a kiscigédeny Magyarországon?
(Term. Tud. Közl., Pótf., LXVIII, p. 81)
- Indiai-lúd Magyarországon.
(A Természet, XXXII, p. 16)
- Az indiai-lúd Magyarországon.
(A Természet, XXXII, p. 43—44)
- A tukánok.
(A Természet, XXXII, p. 94—95)
- Szokatlanul sötéthatású nagylilike.
(A Természet, XXXII, p. 119—120)
- Pusztítják-e a vadludak a halat?
(Nimród Vadászujság, XXIV, p. 55—57)

1937

- Rövid beszámoló Törökországban végzett kutatóútjairól.
(Hungaria, 3, p. 1—3)
- A kakuk tápláléka.
(A Természet, XXIII, p. 193)
- Nyári képek Magyarország madárvilágából.
(Debreceni Szemle, XI, p. 287—293)

1938

- La Rôle du Pelobates dans la Nouriture des Oiseaux.
(Proc. VIII. Int. Orn. Congr., Oxford, 1934, p. 726—729)
- Die Bedeutung der Magensteine (Gastrolithe) bei den Seetauchern (Colymbus).
(Proc. VIII. Int. Orn. Congr., Oxford, 1934, p. 730—743)
- Über die „Morphologie” der Gewölle der Schleiereulen (Tyto) nebst den verwandtschaftlichen Beziehungen der Maskeneule (Phodilus).
(Proc. VIII. Int. Orn. Congr., Oxford, 1934, p. 744—749)
- Skizzen aus der Biocoenose der Vogelwelt von Kleinasien.
(C. R. IX. Congr. Int. Orn., Rouen, 1938, p. 409—414)
- Die wichtigsten Ergebnisse über die Ernährungsoekologie der Reihervögel.
(C. R. IX. Congr. Int. Orn., Rouen, 1938, p. 415—422)
- A mezei pocok szerepe a madarak táplálkozásában. — Die Rolle der Feldmaus als Vogelnahrung.
(Kísérletügyi Közl., XLI, p. 90—96)
- Gerlék.
(A Természet, XXXIV, p. 261—264)
- A kőszálas fészkelése a Vértesben.
(A Természet, XXXIV, p. 264)

1939

- A bakcsó és üstökös gém táplálkozási oekológiája. — Die Ernährungsoekologie des Nachtreihers und Rallenreihers.
(Aquila, XLII—XLV, 1935—38, p. 556—613)
- A pusztai sas (Aquila nipalensis orientalis Cab.), — Das erste Vorkommen des westlichen Steppenadlers in Ungarn.
(Aquila, XLII—XLV, 1935—38, p. 662—663 & 689)
- Poroszlói Graefl Andor.
(Aquila, XLII—XLV, 1935—38, p. 740)
- Die Verbreitung und Oekologie des Kaiseradlers, Aquila heliaca Sav.
(Festschr. E. Strand, Riga, V, p. 290—317)
- Az Országos Mezőgazdasági Kiállítás halászati vonatkozású madártani csoportjáról.
(Halászat, 40, p. 56—57)

1940

Sólyom és holló.

(Nimród Vadászlap, XXVIII, p. 524—525)

Erdély hazatért része és a madárvilág. — Die heimgekehrte Teil Siebenbürgens und die Vogelwelt.

(Erdészeti Lapok, 79, p. 732—738)

Erdély hazatért része és madárvilága.

(Az Erdő, XIV, p. 212—215)

Költözőkódnak a madarak.

(Művelődés, X, p. 5)

O detlicima.

(Lovacki Glasnik, XIX, p. 183—186)

1941

A ragadozókért.

(Nimród Vadászlap, XXIX, p. 251—252)

Ismét a ragadozókról.

(Az Erdő, XV, p. 2—6)

A sokoldalú héja, a ragadozók mintaképe.

(Vadászati Útmutató, XV, p. 373—393)

Miért különösen érdekes Erdély madárvilága?

(Vadászati Útmutató, XV, p. 753—768)

1942

Egyidejű madármegfigyelések különböző helyeken. — Gleichzeitige Vogelbeobachtungen an verschiedenen Orten.

(Vadászati Útmutató, XV, p. 769—771)

Ornithofaunisztikai adatok Magyarországból. — Ornithofaunistische Daten aus Ungarn.

(Aquila, XLVI—XLIX, 1939—42, p. 314—323)

Két érdekes ragadozó madár. — Zwei interessante Raubvögel.

(Aquila, XLVI—XLIX, 1939—42, p. 324—339)

Az 1939/40-es tél és a madárvilág. — Der Winter 1939/40 und die Vogelwelt.

(Aquila, XLVI—XLIX, 1939—42, p. 340—365)

Fákon fészkelő kiskócsagok. — Auf Bäumen nistende Seidenreiher.

(Aquila XLVI—XLIX, 1939—42, p. 453—457 & 484—485)

Darázsölyvek korai vonulása. — Frühzug von Wespenbussarden.

(Aquila. XLVI—XLIX, 1939—42, p. 469 & 501)

A szalakóta épületekben való fészkelése Kisáziában. — Das Nisten der Blaurocke in Gebäuden in Kleinasien.

(Aquila, XLVI—XLIX, 1939—42, p. 472 & 504)

Nünike mint madártáplálék. — Maiwürmer als Vogelnahrung.

(Aquila, XLVI—XLIX, 1939—42, p. 475—476 & 506)

Synchrone ornithologische Beobachtungen an den Gewässern Pannoniens im Herbst 1941. — Egyidejű madártani megfigyelések a Dunántúl vizeinél 1941 őszén.

(M. Biol. Kut. Munk., XIV, p. 132—146)

Die Marmelente in Ungarn.

(Orn. Mber., 50, p. 88)

A rövicsőrrű lúd Magyarországon.

(Állatt. Közl., XXXIX, p. 82)

Két érdekes ragadozó madár bemutatása.

(Állatt. Közl., XXXIX, p. 282)

Dunántúli madárproblémák.

(Dunántúli Szemle, IX, p. 57—62)

A szinkron-madármegfigyelések jelentősége.

(Nimród Vadászlap, XXX, p. 120—122)

Vándorsólyom fészkelése.

(Vadászat-Halászat, 10, p. 258)

1943

- A parlagi sas (*Aquila heliaca* Sav.) fészkelése a Vértes-hegységben.
(Állatt. Közl., XL, p. 115)
- Adatok a dögkeselyű táplálkozásához.
(Állatt. Közl., XL, p. 117)
- A sündisző szerepe az uhu táplálkozásában.
(Állatt. Közl., XL, pp. 117)
- A patkányfejű pocok előfordulása Zala-vármegyében.
(Állatt. Közl., XL, p. 284)
- Hasznos és káros madarak, melyeket vadászoknak és halászoknak ismerni kell.
(Vadász és Horgász Sport, 1943, p. 82)
- Ismét a vándorsólyom fészkeléséről.
(Vadászat-Halászat, 11, p. 8—9.)

1945

- Újabb munkák a hazai ragadozó madarokról.
(Állatt. Közl., XLI—XLII, p. 28)

1950

- A patkányfejű pocok mint madártáplálék. — *Microtus ratticeps* as food of birds.
(*Aquila*, LI—LIV, 1944—47, p. 85—86)

1954

- A szürkegém, a nagy- és kiskócsag táplálkozási ökológiája. — Foodecology of the Common Heron, the Great White Egret and the Little Egret.
(*Aquila*, LV—LVIII, 1948—51, p. 23—30)

1955

- Magyarországi madarak méretei. — Measurements of Hungarian Birds.
(*Aquila*, LIX—LXII, 1952—55, p. 167—184)

1960

- Fattyúzerkő Tiszavalk határában. — Whiskered Tern near Tiszavalk.
(*Aquila*, LXVI, 1959, p. 277 — 310)

1965

- Zoologische Ergebnisse der Tiszaforschung aus den Jahre 1962.
(*Tiscia*, I, p. 71—80)

VASVÁRI MIKLÓS KISÁZSIAI GYŰJTÉSÉT FELDOLGOZÓ TANULMÁNYOK

- Breuning, S.* (1955), Beschreibung einer neuen Rasse des *Dorcadion divisum* Germ. Ceramb., Coleoptera. (*Annal. Hist-nat. Mus. Nat. Hung.*, N. S. 6, p. 263)
- Endrődy S.* (1941), Vasvári Miklós kisázsiai gyűjtőútjának állattani eredményei. VI. Lemezcsápú bogarak (*Lamellicornia*). — *Zoologische Ergebnisse der ersten (VI—IX. 1936) und zweiter (V—VIII. 1937) Forschungsreise N. Vasvári's in Kleinasien. Fächerkäfer (Lamellicornia)* (MTA Mat. Termtud. Ért., IX, p. 925—932)
- Jedlicka, A.* (1952), Neue Carabiden aus der Sammlung des Ungarischen Naturwissenschaftlichen Museums in Budapest. (Col.) (*Annal. Hist-nat. Mus. Nat. Hung.*, N. D. 2., p. 79—93)
- Kaszab Z.* (1939), Vasvári Miklós kisázsiai gyűjtőútjainak állattani eredményei. II. Gyászbogarak (*Tenebrionidae*). — *Zoologische Ergebnisse der ersten (VI—X. 1936) und zweiten (V—VIII. 1937) Forschungsreise N. Vasvári's in Kleinasien. II. Schwarzkäfer (Tenebrionidae)*

- Keve, A.* (1943), Einige neue Vogelrassen aus Asien. (Akad. Anz. Wien, 1943. No. 3—4, p. 16—22)
- Szent-Ivány J.* (1940), Vasvári Miklós I. (1936. VI—X.) és II. (1937. V—VIII.) kisázsiai kutatóútjának állattani eredményei. III. Lepkék (Lepidoptera), — Zoologische Ergebnisse der ersten (VI—X. 1936) und zweiten (V—VIII. 1937) Forschungsreise N. Vasvári's in Kleinasien. (Mat. Termtud. Ért., LIX, p. 350—359)
- Szunyoghy J.* (1941), Két új földikutya Kisásziából. — Zwei neue Blindmäuse aus Kleinasien. (Állatt. Közl. XXXVIII, p. 78—86)
- Wagner J.* (1937), Vasvári Miklós 1936. évi kisázsiai kutatóútjának állattani eredményei. I. Puhatestű állatok (Mollusca). — Zoologische Ergebnisse der Forschungsreise N. Vasvári's in Kleinasien. (Mat. Termtud. Ért. LVI, p. 1042—1060)
- Wagner J.* (1938), Vasvári Miklós második kisázsiai kutatóútjának állattani eredményei. I. Puhatestű állatok (Mollusca). — Zoologische Ergebnisse der zweiten Forschungsreise N. Vasvári's in Kleinasien. Mat. Termtud. Ért., LVII, p. 769—777)
- Wagner, J.* (1940), Neue Mollusken aus Kleinasien. (Ann. Mus. Nat. Hung., Pars Zool. XXXIII, p. 163—166)

VASVÁRI MIKLÓSRÓL ÍRT TANULMÁNYOK

- Gebhardt, L.* (1964), Vasvári, Nikolaus, Dr. in Der Ornithologen Mitteleuropas. (Geissen, pp. 404. p. 370)
- Kate, Ten C. G. B.* (1946), Dr. Nikolaus (Miklós) Vasvári. (Limosa, 19, p. 147)
- Keve A.* (1950), Dr. Vasvári Miklós — Dr. Nikolaus Vasvári. (Aquila, LI—LIV, 1944—47, p. 45—51)
- Keve A.* (1961), Dr. Vasvári Miklós. (Állatt. Közl., XLVIII, p. 3—5)
- Keve, A.* (1972), Aus den Notizen der Forscherfahrt Dr. N. Vasváris in Kleinasien. — Dr. Vasvári Miklós kisázsiai jegyzet-töredékei. (Vertebr-Hung., XII, 1970/71, p. 51—68)

MIKLÓS VASVÁRI (1898—1945)

von

András Keve—Miklós Marián

Die Verfasser machen das Leben und die Tätigkeit vom Naturforscher Miklós Vasvári, (geb. in Szeged) des Neugestalters der ungarischen Ornithologie anlässlich des 75-ten Jahrestags seiner Geburt bekannt.

Er wurde in Szeged geboren. Er studierte hier und in Budapest. Er war Forscher des Instituts für die Ungarische Ornithologie mit unermüdlichem Fleiss und mit grosser Begabung bis zu seinem Tode.

Er hatte den ersten Erfolg auf dem Gebiet der Herpethologie. Zuallererst beschäftigte er sich mit dem „Formenkreis“ der *Lacerta viridis*. Seine bedeutendste Entdeckung auf dem Gebiet der Mammalogie war die Feststellung des Vorkommens des *Microtus oeconomus* PALL. am Kleinbalaton. Er besass in allen Fächern der Zoologie weite morphologische Kenntnisse, die die Begründung der ungarischen ornithologischen Bromathologie ermöglichten. Er hat die synchrone Vogeluntersuchung in Ungarn organisiert. Das Hauptthema seines Lebens war die Untersuchung der Raubvögel. Für die Untersuchung der Ernährung der Eulen hat er eine Menge Sputumsstoffe aus allen Enden der Welt gesammelt, den aber er schon nicht bearbeiten konnte. Das beliebteste Gebiet seiner faunistischen Untersuchungen war Transsylvanien. Zweimal sammelte er Material in Kleinasien (1936, 1937). Bei seiner zweiten Fahrt begleitet ihn auch Imre Pátkai. Sie kehrten mit wertvollem Stoff zurück, dessen Bearbeitung nach dem Tode von Vasvári gemacht wurde.

Die Verfasser geben die Liste der zahlreichen wissenschaftlichen und vervollständigten Werke von Vasvári, ferner die Angaben der über ihn sprechenden bibliographischen Studien.